

Krabbenscheer in polder De Nesse te Ouderkerk aan den IJssel 2010, inventarisatie en beheer.

Rudi Terlouw, foto's Diny Buisman.

Inleiding.

Al gedurende een groot aantal jaren proberen we elk jaar een polder of polderdeel in de noordelijke helft van de Krimpenerwaard te karteren op de verspreiding van Krabbenscheer. Op deze wijze zijn van de Gouderakse polders Middelblok, Veerstablok en Kattendijksblok sedert eind jaren tachtig verspreidingskaarten beschikbaar.

Daar we nu zelf midden in polder de Nesse wonen waren we benieuwd hoe de situatie in deze polder zou zijn. Er waren wat niet gedocumenteerde signalen over een forse afname en een slechte kwaliteit van de planten in de afgelopen jaren. Zelf ervaarde we juist een toename en verbetering de in de twee jaar dat we hier nu wonen. Tijd dus om e.e.a. vast te leggen zodat in de nabije toekomst de ontwikkeling kan worden getoetst op basis van cijfers.

Naast de behoefte aan inzicht in de actuele, verspreiding en de kwaliteit van de krabbenscheer vegetaties, was het ook wenselijk om inzicht te verkrijgen in de soort ten bate van het voeren van een actief beheer om het regelmatig voorkomende over de top groeien en afsterven te voorkomen.

Inventarisatie.

De inventarisatie heeft bestaan uit het bezoeken van de polder vanaf de verschillende ontsluitingspaden en watergangen. Zowel vanaf de Nesse Tiendweg als vanaf de Ouderkerkse Landscheiding, die beide haaks op de verkaveling zijn gelegen zijn alle sloten met de verrekijker afgekeken op de aanwezigheid van Krabbenscheer. Daarnaast is met de kano vanaf de Veenvetering het gehele gebied onderzocht. Daar waar Krabbenscheer werd vastgesteld op grotere afstand is middels insteken via de weilanden de locatie daadwerkelijk bezocht.

Om parallel aan de krabbenscheer inventarisatie zicht te krijgen op de aanwezigheid van groene glazenmaker is de inventarisatie uitgevoerd in de periode 15 augustus – 15 september in de namiddag en bij geschikte weer omstandigheden (zonnig, weinig wind en temperatuur > 18°C) voor deze soort. Alle waarnemingen van krabbenscheer werden op kaart ingetekend middels een code van 0 tot 9 (fig.1 t/m 3).

INVENTARISATIE KRABBENSCEER 2010.	
D. Buisman & R.J.S. Terlouw	
<u>Legenda:</u>	
0	geen krabbenscheer aanwezig.
1	< 5% opp. bedekt / max. 5 planten
2	< 5% opp. bedekt / tm 2 planten m ²
3	< 5% opp. bedekt / 3 – 10 planten m ²
4	< 5% opp. bedekt / > 10 planten m ²
5	5 – 12% opp. bedekt.
6	13 – 25% opp. bedekt.
7	26 – 50% opp. bedekt.
8	51 – 75% opp. bedekt.
9	76 – 100% opp. bedekt.
*	Vliegplaats Groene glazenmaker

Figuur 1. Codering vegetatie dichtheid

Figuur 2. Categorie 7 (26 – 50% bedekking)

Figuur 3. Categorie 9 (75 – 100% bedekking)

Resultaten.

A]. Krabbenscheer.

Uit de kartering bleek dat de krabbenscheer goed vertegenwoordigd is in het gedeelte tussen de Tiendweg en de Veenwetering. Ook in het noordoostelijke deel in een strook langs de Schaapjeszijde komt zeer frequent krabbenscheer voor. In het uiterste zuidelijke deel van de polder was echter vrijwel geen krabbenscheer aanwezig. In dit deel zijn de sloten wat smaller dan in de overige polderdelen. Mogelijk dat ook recente baggerwerken (zomer 2009 & juni/juli 2010) en de voorafgaand aan het baggeren zeer geringe waterdiepte (< 30 cm) invloed hebben gehad op krabbenscheervegetaties. Veel vegetaties en planten waren aanwezig in de zuidelijke wetering van de Nesse tiendweg. Hierbij viel op dat bij tussendammen en bruggen in de lengtesloten achter deze kunstwerken geen krabbenscheer aanwezig was of aanzienlijk lagere dichtheden werden vastgesteld. Ook in de Gouderakse polders is dit aspect bij verschillende karteringen in voorgaande jaren vastgesteld. Het lijkt er derhalve op dat een vernauwing in de vorm van een brug of duikerdam een forse barrière werking heeft op de verspreiding van de krabbenscheer

De verschillende locaties met krabbenscheer hadden een mooie verdeling in bezetting en vegetatie dichtheid. Zowel jonge planten in een zeer lage dichtheid als sloten en slootdelen met 100% bedekking en alles wat hier tussen ligt werden vastgesteld (zie kaartbijlage). De gezondheid van de aangetroffen planten was vrijwel zonder uitzondering goed. Rottende wortelhalzen en kwijnende planten werden niet aangetroffen behoudens de bekende veroudering van planten in de delen met 100% bedekking.

B]. Groene glazenmaker.

Op 11 verschillende locaties werden groene glazenmakers in het gebied tijdens de inventarisaties waargenomen. In zeven van de gevallen betrof dit één tot hooguit enkele patrouillerende mannetjes. Één waarneming had betrekking op 9 gelijktijdig aanwezige beesten, zowel mannetjes als vrouwtjes. Drie waarnemingen betroffen ei afzettende vrouwtjes. Naast groene glazenmakers in polder de Nesse was ook een populatie aanwezig op de krabbenscheer vegetatie in de sloot tussen de Berkenwoudse Hoge Boezem en het fietspad. Eenmalig werd een uit de Berkenwoudse boezem over de Nessekade vliegende man groene glazenmaker gezien. Mogelijk vindt er derhalve uitwisseling tussen beide populaties plaatsvinden.

Beheer.

Een van de belangrijkste voorwaarden voor krabbenscheer naast een voldoende waterkwaliteit betreft het beheer van de sloten en in mindere mate de oevers. Het Zuid-Hollands Landschap dat het merendeel van de percelen in het onderhavige polderdeel in eigendom en beheer heeft houdt in gebieden met krabbenscheer steeds rekening met deze soort door ze bij alle werkzaamheden zo veel mogelijk te ontzien. Onderstaand lichten we het eerder voor het Zuid-Hollands Landschap opgestelde beheeradvies voor watergangen in krabbenscheergebieden nader toe.

A]. Algemeen

Een maatregel van algemeen karakter die echter ook voor krabbenscheer beheer van groot belang is betreft de regel dat bij aanwending van vaste mest verspreiding minimaal 2 meter uit de slootoever plaatsvindt. Bij beheermaatregelen in of direct langs het water wordt steeds specifiek rekening gehouden met de aanwezigheid van krabbenscheer. Het belangrijkste aspect hierbij is tijdstip in het jaar waarop werkzaamheden worden uitgevoerd en fasering van de werkzaamheden..

B]. Baggerwerken.

Baggerwerken worden steeds uitgevoerd met een wielbaggerpomp zonder zijvleugels. De pomp wordt aan het begin van de sloot onder de drijvende krabbenscheer vegetatie geplaatst en hier onderdoor getrokken. Beschadiging van planten blijkt door deze werkwijze tot een minimum beperkt te blijven. Ook aanwezige fauna blijft voor en belangrijk deel achter in de niet bewerkte eerste meter(s) langs de oever en tussen de krabbenscheerplanten. Een polder of polderdeel dient nooit in zijn geheel in één jaar te worden gebaggerd. Streven is om jaarlijks maximaal 25% te baggeren. Bij aanwezigheid van achterstallig onderhoud, zoals soms bij overdracht van nieuwe percelen en polderdelen optreedt, wordt soms eenmalig een derde tot maximaal de helft van een polder in het zelfde jaar gebaggerd. Pompbaggerwerken worden uitsluitend uitgevoerd na maaien of beweiden van het perceel waarop de bagger wordt ontvangen. A.g.v. uitgestelde maaidata en extensieve begrazing is dit steeds in de periode na half juni. Als eindenatum voor het uitvoeren van pompbaggerwerken wordt maximaal begin september aangehouden.

C]. Oeverschoning.

Oeverschoning vindt in de Krimpenerwaard vrijwel nooit plaats over de gehele slootbreedte. Dit zogenaamde 'van oever tot oever schonen', wat door sommige waterschappen in de keur verplicht wordt gesteld, is in de Krimpenerwaard niet aan de orde. Bij oeverschoning met de maaikorf de oevervegetatie in de eerste meter opgeknipt. Bij het gebruiken van de ecoreiniger wordt de oevervegetatie m.b.v. een maaiblak gemaaid en circa 3 meter uit de kant gewierst. In het water doorgroeiende oeverplanten als egelskop, lis, liesgras, lisdodde, etc. worden uitgenomen op een zo beperkt mogelijke manier, maar wel zodanig dat de gehele in het slootprofiel doorgroeiende vegetatie wordt verwijderd. Alle vrijkomend materiaal wordt over de oeverstrook in de taludhelling geplaatst om voedselverrijking van de waardevolle oevervegetaties te beperken dan wel te voorkomen. Deze manier van werken voorkomt tevens aantasting van krabbenscheervegetaties. Oeverschoning in de Krimpenerwaard wordt door steeds uitgevoerd in de periode eind september – half december

D]. Krabbenscheervegetaties.

Krabbenscheer vegetaties kunnen na verloop van tijd een zodanige dichte mat vormen dat de planten onvoldoende ruimte hebben voor verjonging, hoog op het water komen te liggen en in de nazomer vroeg bruin verkleuren en tekenen van een mindere vitaliteit vertonen. Feitelijk is dit de start van de verlanding die in moerassen, petgaten en rivierarmen (in het verleden) de ecologisch waardevolle successie kenmerkte. In de poldersloten systematiek van de Krimpenerwaard echter is deze verlanding ongewenst en volgens de keur niet toegestaan.

Indien deze ontwikkeling zich voordoet kan worden ingegrepen d.m.v. het uitnemen van 20- tot maximaal 30% van de krabbenscheervegetatie. Deze werkzaamheden dienen steeds in de maand september plaats te vinden, om de vegetaties nog wat te kunnen laten herstellen en herverspreiden over het wateroppervlakte alvorens de planten naar de bodem dalen voor de winterrust. September is ook een goede maand met het oog op mogelijke aanwezigheid van eieren cq larven van groene glazenmakers.

De werkzaamheden worden uitgevoerd met een maaikorf arm. Verspreid in de dichte vegetatiedelen (75- 100% bedekking) worden vakken van circa 5 bij 4 meter uitgenomen (zie figuur 4.)

Bij aanwezigheid van een dichte vegetatie over een grote lengte in een lengte sloot wordt er voor gekozen enkele vakken van minimaal 25 en maximaal 50 meter lengte geheel te verwijderen. Hierbij geldt wederom het percentage van maximaal 20 tot 30% van de aanwezige vegetatie.

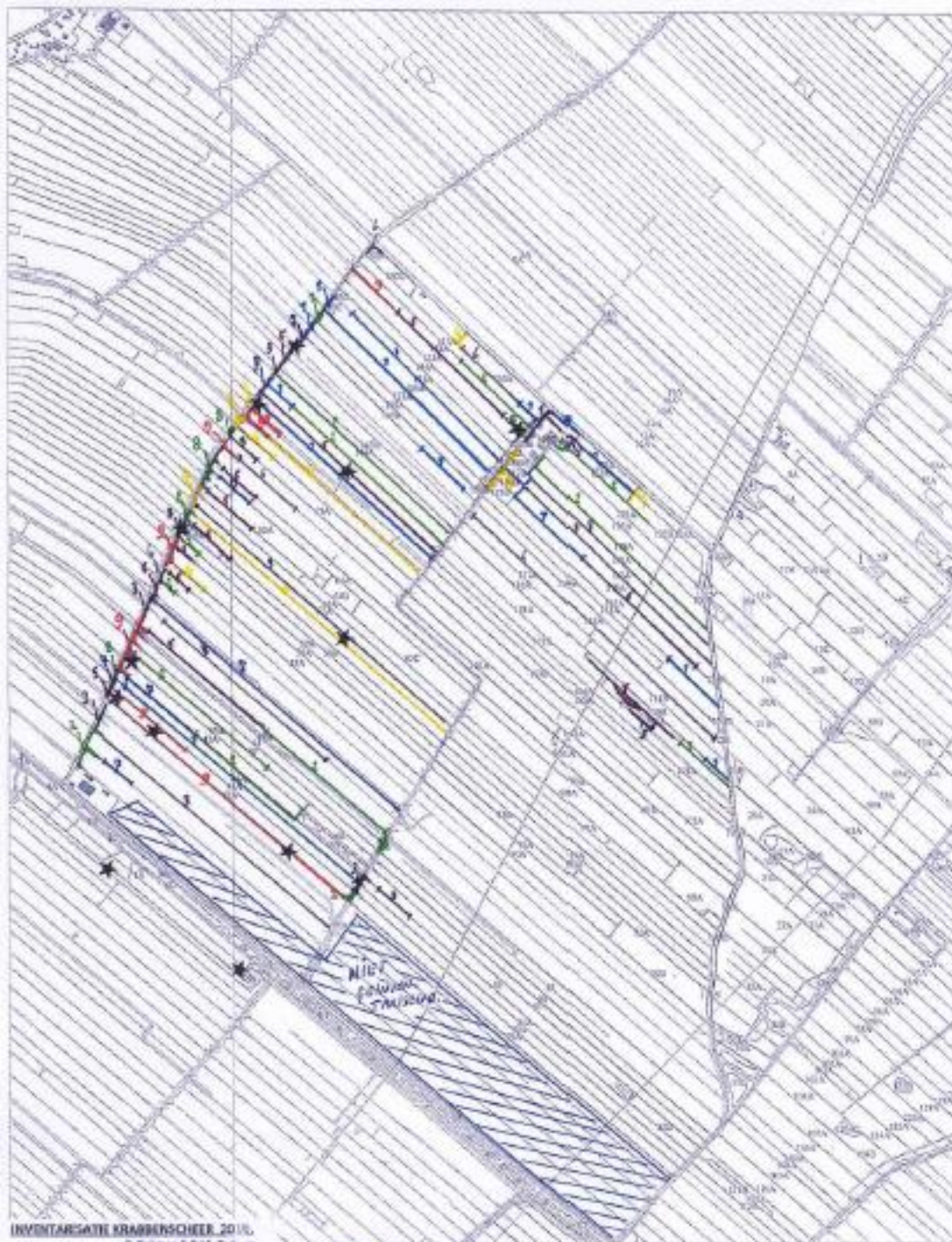
Figuur 4. dichte krabbenscheer vegetatie (categorie 9) met uitgenomen delen om verjonging mogelijk te maken.

Tenslotte.

Krabbenscheer is een prachtige plant die als geen ander bij de Krimpenerwaard hoort. De plant staat echter onder druk en in verschillende poldergebieden wordt een achteruitgang geconstateerd.

Anderzijds zien we ook positieve ontwikkelingen zoals bovenstaande beschreven voor polder de Nesse. Ook in de Berkenwoudse driehoek en de polders ten oosten van Bergambacht wordt een toename gesignaleerd.

De komende jaren zal er veel veranderen in de Krimpenerwaard. Als gevolg van het in uitvoering komen van het Veenweidenpact zullen waterpeilen veranderen en aan- en afvoer van polders wijzigen. Veel maatregelen zullen de waterkwaliteit en derhalve de krabbenscheer naar verwachting positief beïnvloeden. Om de ontwikkeling te kunnen volgen, maar ook waar nodig te kunnen bijsturen, lijkt het van belang een over goed en actueel overzicht van de krabbenscheer verspreiding te blijven beschikken. Inmiddels is het al weer enkele jaren geleden dat de Krimpenerwaard integraal op krabbenscheer is geïnventariseerd onder auspiciën van de Natuur- en Vogelwerkgroep. Mogelijk willen een aantal leden komend jaar hier wederom energie insteken. De krabbenscheer is het ons inziens meer dan waard.

INVENTARISATIE KRABBENSCHIEER, 2016.
D. Deinum & J.J.A. Tolboom

LEGENDA

- 1. < 5% opp. bebodt / max. 5 acc.
- 2. < 5% opp. bebodt / tot 2 acc m²
- 3. < 5% opp. bebodt / tot 3-10 acc m²
- 4. < 5% opp. bebodt / tot > 10 acc m²
- 5. 5 - 12% opp. bebodt.
- 6. 13-25% opp. bebodt.
- 7. 26-50% opp. bebodt.
- 8. 51-75% opp. bebodt.
- 9. 76-100% opp. bebodt.
- 0. geen in aanbesteding in bestaand
- ★ vliegplaats gemeentegrenzen

Schaapjeszijde 4

2935 CK Ouderkerk aan den IJssel

06 - 103 011 96

info@bui-tegewoon.nl / www.bui-tegewoon.nl